

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ἱστορίες τοῦ Γιάννου Ἐπαχτίτη.

« Ἱστορίες τοῦ Γιάννου Ἐπαχτίτη. Ἀθήναι 1893. » Τοιαύτην ἐπιγραφήν φέρει βιβλιάριον, ἀπλῶς καὶ πτωχικῶς τυπωμένον, μόλις ἐξηκοντασέλιδον· δὲν γνωρίζω ἂν διενευθῆται εἰς ἐφημερίδας, δὲν τὸ εἶδα ποῦ ἀναγγελλόμενον, τὸ ἀντίκρισα μόνον εἰς τὴν βιβλίαν ἑνὸς βιβλιοπωλείου, καὶ ἴσως θὰ τὸ παρηργόμην ἀδιαφόρως, ἂν δὲν εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ τὸ στείλῃ ὁ συγγραφεὺς. Μετρίοφρων οὗτος καὶ ἀποφύγων ἢ φοβούμενος τὴν θορυβώδη δημοσιότητα, δὲν ἐφρόντισεν οὔτε περὶ τῆς κυκλοφορίας τοῦ βιβλίου του, δὲν ἐσημείωσεν ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου του οὔτε πόσον πωλεῖται οὔτε ποῦ πωλεῖται τοῦτο, οὔδ' ἐστέρησε νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὸ ἀληθινὸν ὄνομά του, ὀχυρωθεὶς ὀπίσθεν ψευδωνύμου· ἀλλὰ τί πρὸς αὐτό; ὁ Γιάννος Ἐπαχτίτης ὁ ψευδώνυμος κατέχει ἀληθινήν καὶ πλούσιαν φλέβαν διηγηματογράφου. Αἱ τρεῖς ἐν τῷ βιβλίῳ Ἱστορίες μετὰ τῶν ὀλίγων στίχων τῶν ἐπισυναπτομένων ἐν τέλει αὐτοῦ μαρτυροῦσι περὶ τῆς ἰδιοφυίας του, μᾶς δεικνύουν ὅτι αἰσθάνεται τὴν ζωὴν καὶ ἀποδίδει τὸ αἰσθητὸν του μὲ δύναμιν ἐκφράσεως καὶ μὲ περιγραφικὴν εὐροίαν καὶ βλέπομεν ὅτι ἡ ζωὴ αὕτη τὴν ὁποίαν μᾶς παρουσιάζει μέσα εἰς τὸν κύκλον τῶν διηγημάτων του εἶνε μικρόν, ἀλλὰ γνήσιον τμήμα τοῦ μεγάλου, τοῦ σφριγηλοῦ, τοῦ σημαντικοῦ βίου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ· ἐκείνου ὅστις διαρρέει ὑπὸ τὴν θείαν σκέπην τῆς Φύσεως, καὶ φέρει λαμπροχάρακτον τὴν σφραγίδα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ εἶνε ἀπλοῦς καὶ ποιητικὸς, ἀδάμαστος καὶ ἡρωϊκός, καὶ εἶνε ἑναρμόνιος· μίαν ψυχὴν ἔχει καὶ μίαν γλῶσσαν. Καὶ τῶν Ἱστοριῶν αὐτῶν ἡ ψυχὴ ἀναδίδει ὡς ὀρμητικὴν φλόγα ἀπὸ τὸ ἀτελευτήτων φῶς τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς· ἀρρενωπὴ τις μελαγχολία ἀναδίδει· ἐξ αὐτῆς, ἡ μελαγχολία ἢ ἐκ τῶν ἐνδόξων ἀναμνήσεων, τῶν βαθμηδὸν ἀμαυρουμένων, τὰς ὁποίας μάτην ζητοῦν νὰ ἀναζωπυρώσουν οἱ πατριῶται καὶ νὰ ψάλουν οἱ ποιηταί, ἢ ἐκ τῶν πατριῶν παραδόσεων, τὰς ὁποίας μάτην ἀκόμη φυλάττουν ὀλίγοι ἀπλοῖκοι ἀγρόται, καὶ λατρεύουν οἱ ποιηταί πάλιν. Καὶ τῶν Ἱστοριῶν αὐτῶν ἡ γλῶσσα, ὡς ἡ ψυχὴ των, εἶνε ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ· ἀλλ' ὡς ἡ ψυχὴ των εἶνε μέρος τι μόνον εὐχαρηκτήριστον τῆς πανελληνίου ψυχῆς, οὕτω καὶ ἡ γλῶσσά των, ἀγνωστὴ δημοτικὴ, ποικίλλεται ὑπὸ λέξεων καὶ φράσεων, αἰτινες προσδίδουσιν εἰς αὐτὴν τοπικὸν κάπως χαρακτηριστῆρα, καὶ περισπᾶσι τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου, καὶ ἴσως καὶ παρενοχλοῦσι τοὺς νομίζοντας ὅτι τὸ λεξικὸν τῆς δημοτικῆς δὲν εἶνε οὔτε πρέπει νὰ εἶνε ὀγκωδέστερον τοῦ καθημερινῆς χρήσεως λεξιλογίου των, καὶ ὀργιζομένους ἐναντίον τοῦ ποιητοῦ, ὅστις προτιμᾷ τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἀπὸ τὰς ἰσχνὰς βιτρίνας. Ναὶ μὲν ὅλως διόλου ἄδικα δὲν εἶνε τὰ παράπονα τῶν ἀγνωστών καὶ δὲν δικαιούται ἀπολύτως ὁ ποιητὴς εἰς κατὰ χρῆσιν τῶν δυσκολονόητων λέξεων. Ὅμως καὶ δὲν πρέπει νὰ κρίνεται ὁ δημοτικὸς ποιητὴς ὁ χρησιμοποιοῦν ἰδιωματικὰς λέξεις μὴ ἐννοουμένας ὑπό

τινων ἐκ τῶν κατοίκων τῶν πόλεων ὡς κρίνονται οἱ σχολαστικοὶ ποιηταί, — ἂν συγχωρεῖται τοιοῦτον ὀξύμωρον —, λ. χ. ὁ Ἡλίας Τανταλίδης καὶ ὁ Κλέων Ραγκαβῆς, οἵτινες ἀφύγους σχηματισμοὺς παραγεμίζουσιν ἀμέτρως διὰ νεκρῶν λέξεων, τὰς ὁποίας ὡς τυμβωρύχοι ξεθάπτουσιν ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα κείμενα καὶ τὰ λεξικά τῆς ἀρχαίας. Ἐξ ἐναντίας πᾶσαι αἱ λέξεις τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται ὁ δημοτικὸς ποιητὴς εἶνε ὀλοζώνταναι, κυκλοφοροῦσιν ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, περιλαμβάνονται εἰς τὸ μέγα ἄγραφον ἢ γραπτὸν σύνολον τοῦ λεξικοῦ τοῦ λαοῦ, τὸ ἀπαύστως καὶ ἀνεπαίσθητως ἐξογκούμενον, πλουτιζόμενον, ἀλλοιούμενον, ἔχουσιν αἶμα καὶ χρῶμα, δρόσον καὶ εὐωδίαν, ἀκούεις τὸ πτερυγισμόν των εἰς τὸν ἀέρα, αἰσθάνεσαι τὴν λειτουργίαν των εἰς τὸν ναὸν τῆς φύσεως. Τινὲς ἐξ αὐτῶν ἔχουσιν τὴν χάριν νεοβλάστων δεινυλλίων, ἀλλὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν αἰωνοβίων δρυῶν. Ἄν μερικαὶ ἐξ αὐτῶν εἶνε ἄγνωστοι εἰς τὰξιν τινὰ κυρίων καὶ κυριῶν, δὲν θὰ ἐξαλειφθῶσι διὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν βίβλον τῆς ζωῆς καὶ ἀπὸ τὴν χρῆσιν τοῦ ποιητοῦ.

Ὁ ποιητὴς δὲν γράφει δι' ὀρισμένας τάξεις κυρίων ἢ κυριῶν· τὸσον τὸ καλλίτερον ἂν πάντες ἐξ ἴσου οἱ ἀναγινώσκοντες αὐτὸν εὐρίσκουσιν οἰκείας τὰς φράσεις του, γνωρίμους τὰς λέξεις του· καὶ πράττει σωφῶς ὁ ποιητὴς ὅταν πρὸς παράστασιν τοῦ δεινὸς ἀντικειμένου ἢ πρὸς ἐκφρασιν τῆς δεινῆς ἰδέας, μεταξὺ δύο λέξεων, αἰτινες ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐκλογὴν του, τῆς κοινοτέρας καὶ τῆς σπανιωτέρας, μεταχειρίζεται τὴν πρώτην· ἀλλ' ἡ περίστασις αὕτη δὲν παρουσιάζεται πάντοτε, καὶ ὅταν δὲ παρουσιάζεται, συμβαίνει ἐνίοτε ὥστε λόγοι λεπτοτέρας τινὸς καὶ ἀνωτέρας φύσεως νὰ παρεμποδίζωσι τὴν κατὰ τὸ φαινόμενον τὸσον ἀπλήν καὶ εὐλογον ταύτην προτίμησιν. Διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ ποιητὴς — ὡς ποίησιν δὲ ἐννοοῦμεν ἐνταῦθα πᾶσαν δημιουργικὴν ἐργασίαν εἰς πεζὸν ἢ εἰς ἔμμετρον λόγον — περιγράφει ἀντικείμενα καὶ ἀποδίδει πράγματα· τὰ ἀντικείμενα καὶ τὰ πράγματα ταῦτα πῶς ἀλλέως θὰ περιγραφῶσι καὶ πῶς θὰ ἀποδοθῶσι παρὰ μὲ τὰ ἰδιάτων ὀνόματα; Ἐκαστον τῶν ἀντικειμένων τούτων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ ποιητοῦ ἐν καὶ μόνον ὄνομα ἔχει, καὶ δι' αὐτοῦ καὶ μόνου γνωρίζεται· δύναται ὁ βίος νὰ καταργηθῇ, καὶ ὁ κόσμος νὰ ἐξαλειφθῇ, καὶ ὁ ποιητὴς νὰ ἀλλάξῃ τὸν δρόμον του, ἢ νὰ θραύσῃ τὴν σφραγίδα του, διὰ τὸ χατῆρι ἑκατοντάδων τινῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι μὴ γνωρίζοντες τὰ πράγματα ἀγανακτοῦν διὰ τὰ ἄγνωστα ὀνόματα αὐτῶν; Ἄφ' ἑτέρου ὁ ποιητὴς κατέχεται ὑπὸ τῆς γοητείας τῶν λέξεων, ἀνεξαρτήτως τοῦ νοήματός των· πολλάκις ἡ λέξις τὸν συγκινεῖ ὡς γλυκύφθογγος ὀντότης αὐτοτελής, ἐκφράζουσα, πλὴν τοῦ ὑπ' αὐτῆς σημανομένου, κάτι τι ἀρρήτους μουσικὸν καὶ δυσέκφραστον· καὶ ὅταν ἡ λέξις αὕτη πλήττῃ τὴν φαντασίαν του, τὴν καθηλῶν ἐπὶ τοῦ χάρτου ἀποδιώκων πᾶσαν ἄλλην κοινοτέραν συνώνυμον ἢ ὁποία μεθ' ὅλα τῆς τὰ προσόντα, στερεῖται τῆς νέας, τῆς μαγνητικῆς ὠραιότητος ἐκείνης. Καὶ μὴ λησμονοῦμεν τέλος ὅτι ὁ ποιητὴς θέλει λέξεις, λέξεις, λέξεις· λέξεις νὰ θησαυρίζῃ

και λέξεις να σπαταλᾷ· πολλάκις αἱ σπανιότεραι εἶνε δι' αὐτὸν αἱ πολυτιμότεραι· ἀρκεῖ τὸ πάθος τοῦ νὰ μὴ τὸν ἀποξενώνη ἀπὸ τὴν φύσιν και νὰ μὴ τὸν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν ζωὴν.

Δὲν γνωρίζω ἂν ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ἱστοριῶν» συμμερίζεται τὰς σκέψεις μου. Βλέπω μόνον ὅτι ἔχει ἰδίαν κᾶπως ἀντίληψιν τῆς φιλολογικῆς γλώσσης· ἐξ ἧς τὸ ὕφος αὐτοῦ τὸ ἰδιαιτέρον και τόσο ἐναρμονιώως διακειμένον πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐκφραζόμενα· ὕφος ἀκομψόν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐκτυλισσόμενον εἰς μακροτενεῖς περιόδους, ἀλλ' εὐρωστον, και πλούσιον και καταχερόμενον, ὡς ρεῦμα δαψιλῆς ἐντός εὐρείας κοίτης και συμπαρασύρον ἀφροντίστως γλωσσῶν κλάδους και ξηρὰ ξύλα. Ὑφος ὑποκειμένου τὸ ὅποιον προσπαθεῖ ὅσον δύναται νὰ ἀποκρυβῇ και νὰ λησμονηθῇ ὀπίσθεν τῶν ἀντικειμένων τὰ ὁποῖα ἐκτυλίσσει, ἀτόμου τὸ ὅποιον ζητεῖ νὰ ἐπιδείξῃ ἐν πάσῃ πίστει και ἀκριβεῖα τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ τοῦ ὁποῖου ἐλάχιστον μῦθον ἀποτελεῖ· και μολαταῦτα ὕφος συγγραφείως, ὅστις μὲ ὅλον τὸ αὐστηρῶς ἀντικειμενικόν και μὲ ὅλον τὸ ἀποκλειστικῶς τοπικόν τῆς γλώσσης τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται, δὲν κατορθώνει, ὅ,τι εἶνε ἀκατόρθωτον· νὰ ἐξαλείψῃ ἐξ αὐτῆς τὰ ἴχνη τῆς ἰδίας τοῦ ψυχῆς, τῆς ψυχῆς ἡ ὁποῖα εἰργάσθη πρὸς διαρρῦθμισιν ὀπισθόηποτε, και διαπλάτυνσιν και ἀνύψωσιν τῆς γλώσσης, διὰ μόνης τῆς φροντίδος τῆς συνθέσεως και τῆς ἐκλογῆς τῶν αἰσθημάτων. Ἄλλ' ὁ Γιάννος Ἐπαχτίτης δὲν φαίνεται ὅτι κατέχεται ἀπὸ τὸν ὑψηλὸν και τὸν εὐτολμον πόθον τῆς φιλολογικῆς διαμορφώσεως τῆς γλώσσης ἐπὶ εὐρείας βάσεως και δι' ἐλευθερίας ἢ κανονικῆς συγκράσεως ποικίλων στοιχείων, τὸν πόθον τὸν κατέχοντα και βασανίζοντα τινὰς ἐκ τῶν κορυφαίων παρ' ἡμῖν. Ὁ Ἐπαχτίτης ἐμελέτησε κατὰ βάθος τὸ τοπικόν ἰδίωμα τῆς πατρίδος τοῦ αὐτοῦ γνωρίζει νηπιόθεν, αὐτὸ ἀνδρωθεὶς ἐσπούδασε και ἐξηκρίβωσεν· εἰς αὐτὸ και γράφει· ζητεῖ νὰ κτίσῃ ἐπὶ στενῶν ἴσως ἀλλὰ στερεῶν θεμελίων· φοβεῖται μήπως ἐργαζόμενος κατ' ἄλλον τρόπον, μᾶλλον ἐλευθέρως και ὑποκειμενικώτερον, παραπλανηθῇ εἰς ἀδιεξόδους κόσμους και, κατὰ τὸν στίχον τοῦ ποιητοῦ τῆς Ἐρωφίλης, «χτίσῃ πύργους στὸ γιᾶλό, περβόλια στὸν ἀέρα.» Και μὲ τὴν γλώσσαν ταύτην, τὴν ἐνέχουσαν ἰσχυρὰν δόσιν τοπικισμοῦ, δὲν παριστᾷ παρά πρόσωπα και πράγματα τοῦ τόπου του. Διὰ ταῦτα και αἱ λέξεις αἱ δυσερμήνευτοι κατὰ τῶν ὁποίων ἡμεῖς οἱ ἐν Ἀθήναις προσκρούομεν ἀναγινώσκοντες τὰ διηγήματά του, εἶνε λέξεις τῆς «τρεχούσης ὑπηρεσίας» εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Ἐπαχτίτη ἀναφερόμεναι πᾶσαι εἰς τὸν βίον κατὰ τὰς ποικίλας ἐκδηλώσεις του ἐν τῷ οἴκῳ και ἐν τῷ ἀγρῷ, και δηλοῦσαι ἀντικείμενα τῆς τρεχούσης χρήσεως. Οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τὸ ἰσχυρὸν ἐξοχικόν—και διὰ πολλοὺς ἐξωτικόν—ἄρωμα τὸ ἀναδιδόμενον ἐκ τῶν ἱστοριῶν τοῦ Ἐπαχτίτη, ἄς τὰς πετάξουν· ἀλλ' οὐδεὶς δικαιούται νὰ κατηγορήσῃ τὸν συγγραφεὰ των παρατάσεων τὰ συνήθη ἄρηρα· ἀθέμιτα ἐξ ὧν συνήθως ἀποτελεῖται ἢ πρόχειρος και ἀνέξοδος κριτικὴ τοῦ δρόμου.

Τρεῖς εἶνε οἱ Ἱστορίαι. Ἡ πρώτη εἶνε ὁ «Ξενι-

τεμός, σουλιώτικη ἱστορία». Ὁ συγγραφεὺς ἐνθυμεῖται και περιγράφει τὰς συγκινήσεις τοῦ ἀποχωρισμοῦ, καθ' ἣν ἡμέραν ἐμελλε μικρὸς μικρὸς νὰ ξενητευθῇ, νὰ ἐγκαταλίπῃ τὰ ἀδερφάκια του τὰ πολυαγαπημένα, τὴν ἀκριβὴν του μικρὴν γειτόνισσαν, τὴν Κίτσαν, τὴν ὁποίαν βλέπει διὰ τελευταίαν φορὰν «ἀπ' τὸ ψῆλωμα τοῦ τοίχου», τὴν γηραιὰν βάβα του, τὴν σεμνὴν Σουλιώτισσαν τὴν ἀρχαϊκὴν και περιφρονα γυναῖκα. ἐκ τῆς εἰκόνας τῆς μορφῆς και τῆς ψυχῆς τῆς ὁποίας πληροῦται ὅλη ἡ ἱστορία. «Ἐβγαίνε πάντα σὰν ἀφαιρημένη ἀπ' τὸ σπῆτι, γιατί δὲ μπόραγε νὰ παρατήσῃ τὴν παλιὰ συνήθεια ποῦ ἔχε νὰ πηγαίνῃ συχνὰ στὰ σπῆτια τῶν δικῶν της και στῶν ἀλλουνῶν σουλιώτων, κι ἀνέβαινε τῆς γλυστερῆς σκάλες τῶν σεραγιῶν, ποῦ χολογοῦσαν ἄλλη φορὰ ἀπ' τῆς βροντερῆς φωνῆς τῶν καπετάνιων και τὸ βαρὺ μὰ στέρεο βῆμα τῶν καπετάνισσων, και μοναχὰ τὰ μαλαματισμέν' ἄρματα τάβλεπε ψηλὰ στὸν τοῖχο κρεμασμένα (σὰ νὰ τ' ἄφρησαν ἐπίτηδες νὰ φυλᾷν αὐτὰ τὸν τόπο τῆς ἐρημιᾶς και τοῦ χάρου), μαυρισμένα ἀπ' τὴν καπνία και βουβὰ και ὠρφανεμένα, και τῆς φαίνονταν τὰ ρημόσπιτα τῆς Βροντολαγγάδας και τ' Ἀραπομαγαλᾶ πῶς ἔφρηναν τῆς μεγάλης πόρτες τους και τὰ ψηλὰ παράθυρά τους νὰ τὴν καταπιῶν, πῶς οἱ κολῶνες τους ἔτρεμαν τὰ τὴν φοβερίζουν νὰ φύγῃ, πῶς ὅλο τὸ σεράγι· θὰ σωριάζονταν ἀπάνου της νὰ τὴν πλακώσῃ, και σὰ σκιαγμένη σηκώνονταν βιαστικὰ κ' ἔφρηγε κι ἀπὸ κεῖ ἀναστενάζοντας και βογγώντας ὡχ ἢ μαύρη κ' ἢ θλιθερή». Και ἡ ἱστορία καταλήγει εἰς ἐξοχον παραίνεσιν τὴν ὁποίαν ἀπευθύνει ἡ Σουλιώτισσα μάμμη ἀποχαιρετίζουσα τὸν ἔγγονον, ἐξοχον ἐν τῇ ὑψηλῇ της ἀπλότητι, και ἰδιόρρυθμον ὅλως, διότι φανογραφικῶς ἀποτυπῶνται ἐν αὐτῇ τὸ ἰδίωμα τὸ ὁποῖον ἐλάλει ἡ ἀγράμματος, ἀλλὰ σοφὴ γερόντισσα. Ἀκολουθοῦσι τὰ «Κουδούνια, τσοπάνικη ἱστορία». «Ὁ ἥλιος κρέμαγεν ἀπὸ ψηλὰ κ' ἔνα σκοινὶ ἀκόμα ἤθελε νὰ βασίλειψῃ. Ἡσκίωσαν κάτου οἱ λαγκαδιές και τῶν βουνῶν τὰ πίσω ἔπαιρναν νὰ σκοτεινιάζουν. Ἐρριχνε κάθε ψηλὴ κορφὴ και κάθε ράχη τὸν ἴσκιο της ἀντίπερα, κ' ἐνῶ τ' ἄστρι τῆς μέρας κατέβαινε ἀπ' τὴ μιά μεριά και πάγαινε κάτου νὰ βουλιάζῃ, ἀνέβαιναν ἀπ' τὴν ἄλλη τὰ πλευρὰ και τὸν ἀνήφορο τῶν βουνῶν οἱ μεγάλοι ἡσκιοί, τρέχοντας πέρα νὰ διαβῶν και ν' ἀπλωθῶν ὀλοῦθε. Ἡ νύχτα πλάκωνε βιαστικῇ, ὅσο κ' ἡ μέρα τράβαγε τὸ φῶς της, κ' ἔρριχν' ἀπάνου στῆς ρεματιές και στὰ βαθιὰ ρουμάνια ἐν' ἀγανὸ κι ἀριὸ μαγνάδι, ποῦ ρόδιζαν πέφτοντας ἀπὸ πλευρὰ οἱ στερνῆς ἀχτίδες. Εἶχε περάσῃ ἡλιόφωτη αὐτὴν ἡ ἡμέρα, μὰ εἶχε βρέξει τὴν ἄλλη. Κ' ἦτον βαρὺς ὁ ἀνασασμός τῆς φύσης κι ἡ γαλήνη ταράζονταν μοναχὰ ἀπ' τὸ σκορπιστὸ γύρω λάλημα τῆς φλογέρας κι ἀπ' τῶν κουδουνῶν τὸν γλυκὸ βρόντο». Τοιαύτην ὦραν γυρίζοντες μὲ τὰ κοπάδια των οἱ δύο ἀγαπημένοι πιστικοί, ὁ Κώστας ὁ Λυκοκάπης κι ὁ Μῆτρος ὁ Λαβίδας, συμφωνοῦν νὰ μεταβῶσι μαζὶ εἰς τὸ μεγάλο βλάχικο πανηγύρι νὰ προμηθευθῶν κουδούνια διὰ τὰ κοπάδια των. Καὶ μεταβαίνουν ἐκεῖ, ἄμαθοι και

ἄγριοι ἐν μέσῳ τόσοῦ κόσμου, ὄχι ὁμῶς καὶ τόσοι ἄτολμοι ὥστε νὰ μὴ κλέψουν τὰ κουδούνια τὰ ὁποῖα χρειάζονται καὶ νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν ὀρμητικοὶ καὶ ἀκάθεκτοι. Περὶ τὸ ἀσημαντὸν τοῦτο ἐπεισόδιον τῆς ποιμενικῆς ζωῆς ὁ συγγραφεὺς ἀναπτύσσει ὀλίγας σελίδας ἐκτάκτου περιγραφικῆς φαντασίας, κορυφουμένης περιεργότατα εἰς τὴν ἀπαριθμησὴν καὶ τὴν ἐμψυχὸν πράξαστασιν τῶν ἐν τῇ πανηγύρει πωλουμένων κουδουνιῶν. Τρίτη καὶ τελευταία ἔρχεται ἡ «Θειακούλα, ἱστορία τῆς παραμονῆς». Εἶνε τῶν Χριστουγένων ἡ παραμονή, καὶ τὸ γλυκύτατον θέλητρον τῆς ἐορτῆς καὶ τὸ ζοφερώτατον χειμερινὸν τῆς ἡμέρας, καὶ τὴν ποιήσιν τῶν ὠραίων δημοτικῶν παραδόσεων, καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τῆς μοναξιάς καὶ τὴν συμφορὰν τοῦ γήρατος, ὅλα ὁμοῦ συμβολικῶς τὰ ἐμφυσᾷ εἰς τὸ πνεῦμα ἡ ἠρώϊς τοῦ διηγήματος, ἡ γραῖα καὶ πανέρημος Θειακούλα. Ἔξω χιονίζει. «Εἶχε σωπάσει κάθε φύσημα ἀνέμου κ' οἱ λευκότερες χιονόψυχες, οἱ ἀμάλαγες πεταλούδες τ' οὐρανοῦ, ποῦ πρῶτα σὰν τρελλῆς φτεράκιζαν ἐδῶ κ' ἐκεῖ κι ἄμα ποῦ κάθιζαν στοὺς τοίχους καὶ στὰ κεραμιδία ἔσθηναν ἐλαφρὰ καὶ γλήγορα σὰν ἄσπρες σπιθες, τώρα ἔπεφταν ἀπὸ ψηλὰ χωρὶς πολλὰ τρελὰ πετάματα καὶ παιχνίδια στὸν ἀγέρα, μὰ πλεῖο βιαστικῆς, πλεῖο μεγάλης καὶ πλεῖο ἴσες κάτου. Κατέβαιναν κατέβαιναν γλήγορα καὶ μυστικά, ἀμέτρητες κι ἀτελείωτες ἀπ' τὰ βάθη τ' οὐρανοῦ, ποῦ θὰν ἔλεγες βιάζονται κανένας μὴ τῆς καταλάβῃ κ' ἤθελαν νὰ προφτάσουν. Κι ἄρχισαν νὰ σκεπάζουν γύρω ἀλαφρὰ κι ἤσυχα ὅλον τὸν κόσμον, ἀλλοῦ πυκνότερες κι ἄλλοῦ πλεῖο σκορπισμένες, σὰν ἀπ' ἀράχνη καλόπλεχτο πανί, ποῦ ἄλλοῦ εἶνε πλεῖο κρουστὸ κι ἄλλοῦ ἀγανὸ ἢ ἐσχισμένο».

Μὲ τοιοῦτον καιρὸν ἐγκαταλείπει ἡ ὑπέργηρος καὶ παντέρημος Θειακούλα τὴν πτωχικὴν τρώγλην τῆς ἐνθα ἐρρίγει ἐκ τοῦ κρύου καὶ περιέρχεται ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν καὶ εὐχεται τοῦ χρόνου καὶ μὲ τὸ ἄλλον στόμα τῆς διηγείται ἱστορίας τῶν Καλικαντζάρων, τῶν ὁποίων ἡ μνήμη τῆς εἶνε πλουσία ἀποθήκη· ἀλλὰ μόλις ἀποδέχονται τὰς εὐχὰς τῆς, καὶ ἀποδιώκουν εὐσχήμως τὴν φορτικὴν γραῖαν, ἡ ὁποία οὕτω περιπλανωμένη καταλαμβάνεται ἀπὸ τὴν νύκτα, καὶ πίπτει ἀποκαμωμένη ἐκεῖ ἀπέξω τῆς καλύβης τῆς, καὶ ἀποναρκοῦται, καὶ σθύνει καὶ τῆς γίνεται σάβανον ἡ χιών. Καὶ τὴν θλιθεράν φύσιν ἐν τῷ λευκῷ σιωπηλῷ τῆς πένθει πληροῖ ἡ εἰκὼν τῆς Θειακούλας, ἐναργῆς ἐν τῇ πραγματικότητι αὐτῆς καὶ ἐν ταύτῃ φανταστικῆς διαστάσει προσλαμβάνουσα, ὡς πλαστικὴ τις ἀλληγορία αὐτῆς τῆς λαϊκῆς ἠδυάλου ποιήσεως, ἥτις ἀποθνήσκει ξένη ἐντὸς τῆς ἰδίας πατρίδος τῆς, ἄστεγος, ριγοῦσα, ὑπ' ὅλων ἀποδιωκομένη διότι ὅλων συνταράττει τὴν μεγάλην ἐορτήν, τὴν ὁποίαν διάγουσιν ἀνέτως, ἀδιαφόρως, καὶ πεζότατα. «Μὲ βραχνιασμένη φωνὴ καὶ σὰν ἀπὸ βαθιὰ βγαλμένη, ἔκραξε μὲ παράπονον δυὸ τρεῖς φορές τὴ μαύρη κόρη τῆς, Λένη, Λένη, καὶ πάλε γύρισε στὸ βαθὺ καὶ βαθύτερον κοιμισμὸ τῆς. Τῆς ἦρθαν ὄνειρα στὸ νοῦ πλανόμορφα καὶ γοητευμένα, πόλεγε πῶς ἀλή-

θεια τὰ θωροῦσε, καὶ πλάσματα ἴλαρὰ, μὰ γελασμένα τῆς παράστασε ἢ φαντασία. Βρέθηκε ἄξαφνα κοντὰ στὴ φωτιὰ στὸ παραγῶνι, ποῦ ἦταν καλόστρωτο κι ἀπαλὸ, ὅπως τὸ ξερε σὰν εἶχε τὴν Λένη, κ' ἐλαμπε ἡ φλόγα τῆς φωτιᾶς, καὶ πύρωναν ὡς πέρα τὰ χοντρά δαυλιὰ ποῦ καίγονταν μὲ βρόντο κ' ἡ Λένη τῆς παρέστεκε στὸ πλευρὸ καὶ συχνὰ τὴν ρώταγε μ' ἀγάπη κ' ἔγνοια. Καὶ ἄπλωσε ἀγάλια τὰ πόδια κεῖ στὴν ἀγγωνὴ καὶ πλάγιασε κεῖ στ' ἀπαλὸ στρώμα. Κι' ἀποκοιμήθηκε γλυκὰ, ἐνῶ στ' αὐτιά τῆς σώνονταν ἡ φωνὴ τῆς Λένης κ' ἔφρευγε ἡ ζέστα τῆς καρδιάς, ὅσο ἔπεφτε στὸν ὕπνον. . . »

Ἡ ἱστορίες τοῦ Γιάννου Ἐπαχτίτη καταλήγουσιν εἰς δύο μικρὰ ποιήματα ἀξιοσημεῖωτα, τὰ «Μάτια» καὶ τὴν «Ἐπιγραφὴν», διὰ τὸν πλοῦτον τῆς γλώσσης καὶ τὸ κάλλος σπανίων τινῶν ἐπιθέτων· οἱ στίχοι τοῦ πρώτου δὲν στεροῦνται λυρικοῦ κάλλους, ἀλλὰ προτιμῶ τὴν πλαστικὴν χάριν τοῦ δευτέρου, λαξευθέντος ὡς ἐξῆς:

Λουλοῦδι τοῦ περιβολιοῦ ξεχωρισμένο ἀπ' τᾶλλα,
Ζήλεια κρυφὴ ποῦ τὸ βλέπε, χαρὰ τρελλῆ ποῦ τόχε,
Μὰ κεῖ ποῦ τὸ καμάρωνε καὶ τὰ κριβοθωροῦσε,
Ἀπάνου στὴ δροσοβολιά, στὸ μωσκοβόλημά του,
Φύσησε λίβας καίφερος κι ἄνεμος βασικανιάρης,
Ποῦ τὴ δροσιά του ρούφησε, τὴ μυροδιὰ του πήρε,
Καὶ μαρμαμένο καὶ γλωμὸ τὸ πλάγιασε στὸ γῶμα.
Κλαῖτε το ποῦ μαράθηκε, κλαῖτε καὶ ποῦ τὸ κλαίει.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ἡ γέννησις νάνου.

Εἰς τὴν γυναικολογικὴν κλινικὴν τῆς Ζυρίχης εἶδεν ἐσχάτως τὸ φῶς, ὡς ἀναφέρει ἡ «Νέα ἐφημερίς τῆς Ζυρίχης», κοράσιον τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν γέννησίν του εἶχε μῆκος 40 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου καὶ ἐξυγίξε δύο χιλιόγραμμα. Τὸ τρυφερὸν πλάσμα χάρει ἄκραν ὑγείαν, ἣν πρὸς δυσαρέσειαν τῶν περὶ αὐτὸ δι' ἰσχυροτάτων κραυγῶν ἀποδεικνύει. Ἡ μήτηρ του ἐγεννήθη τῷ 1868 εἰς Πορμερανίαν, ἦτο δὲ θυγάτηρ τοῦ πασιγνώστου νάνου «Ναυάρχου Πικολίνου», ζυγίζει δὲ 1 1/2 χιλιόγραμμα καὶ ἔχει μῆκος 80 ἑκατοστομέτρων. Ἡ σύζυγος τοῦ «Ναυάρχου Πικολίνου» εἶχε φυσιολογικὸν μέγεθος καὶ λίαν ἀνεπτυγμένης σωματικῆς δυνάμεως· ἔτεκε δὲ 7 τέκνα ἐξ ὧν δύο νάνους. Τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἐν τῇ γυναικολογικῇ κλινικῇ τῆς Ζυρίχης εἶνε μεγάλου ἐνδιαφέροντος διὰ τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον, διότι μέχρι τοῦδε οὐδεμία νάνος ἔτεκε ζῶν τέκνον. Οἱ ἰατροὶ ἔδειλιών ὅπως ἐνεργήσωσιν εἰς τὴν εἰρημένην νάνον τὴν ἀνοπόφρευτον Καισαρικὴν τομὴν. Ἡ λίαν ὁμῶς δύσκολος ἐγχείρησις αὕτη ἐξετελέσθη ἐπιτυχῶς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Myder. Μήτηρ καὶ τέκνον ἔχουσι καλῶς. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ὁ πατήρ τοῦ μικροῦ πλάσματος τὸ ὁποῖον πρό τιμῶν ἡμερῶν ἐγεννήθη εἶχεν ὕψος 1,72 τοῦ μέτρου.

Ἡ γονιμότης τῶν ἰχθύων.

Ὡς γνωστὸν ἡ φύσις ἐδώρησεν εἰς τοὺς ἰχθῦς πρὸς διατήρησιν τοῦ γένους των ἑκτακτον γονιμότητα. Οὕτω π. γ. εὐρέθησαν τὰ ὠὰ τοῦ μερσινίου ἢ τοῦ σιλούρου ἀνερχόμενα εἰς 17,000 τὰ δὲ τοῦ κυπρίνου (σαζάνι ἢ